

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Праці зоологічного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ: 2009. – Т. 5. – 100 с.

Proceedings of Zoological museum Kiev Taras Shevchenko national university. – Kyiv: 2009. – Vol. 5. – 100 p.

Засновано 2001 р.

Збірник містить статті, присвячені дослідженню систематики, біології та біорізноманіття лускокрилих комах Палеарктичного регіону. Наведено узагальнюючий список видів родини Gelechiidae Південного Кизилкуму з описом 6 нових видів. Описано новий вид моле-листоївки (Choreutidae) з Тянь-Шаню, 3 нових види листовійок (Tortricidae) та новий вид п'ядуна (Geometridae) з Криму, а також 4 нових види виїмчастокрилих молей (Gelechiidae) з Південного Сибіру. Подано список нових знахідок лускокрилих фауни України та анотований список совок (Noctuidae) Києва та Київської області.

Для ентомологів, працівників природоохоронних організацій, студентів та викладачів.

Науковий редактор

Бідзіля О.В.

Редакційна колегія

М.М. Ільєнко, д-р біол. наук, проф.; І.Г. Ємельянов, д-р біол. наук; В.В. Корнюшин, д-р біол. наук; М.Ф. Ковтун, д-р біол. наук; В.В. Серебряков, д-р біол. наук, проф.; П.Я. Кілючицький, д-р біол. наук, проф.; В.П. Гандзюра, д-р біол. наук, проф.; О.В. Бідзіля, канд. біол. наук; М.І. Головушкін.

Адреса редколегії

Київ, 01601 МСП, вул. Володимирська, 64, Зоологічний музей Київського національного університету імені Тараса Шевченка; тел. 239-3277. E-mail: bidzilya@univ.kiev.ua.

Затверджено

вченою радою біологічного факультету
(протокол № 10 від 27 квітня 2009 року).

Зареєстровано

Міністерством інформації України. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5053. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1103 від 31.10.2002.

Засновник

Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Нові знахідки лускокрилих (Lepidoptera) в Україні

Бідзіля О.В. (1), Будашкін Ю.І. (2)

(1) Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Зоологічний музей, вул. Володимирська, 64, Київ, 01601 МСП, Україна; E-mail: bidzilya@univ.kiev.ua

(2) Карадазький природний заповідник НАН України, п/в Курортне, 98188, Феодосія, Автономна Республіка Крим, Україна; E-mail: budashkin@ukr.net

New records of Lepidoptera from Ukraine. Bidzilya O.V., Budashkin Yu.I. – A checklist of 60 Lepidoptera species is provided. 30 species are new for Ukraine, 28 – new for the Crimea. *Scrobipalpa chetitica* Povolný, 1974, *Turkopalpa glaseri* Povolný, 1973 and *Vladimirea glebicorella* (Erschoff, 1874) (Gelechiidae) are mentioned as new for Europe. *Pammene herrichiana* (Heinemann, 1864), sp. rev., bona sp. and *Cochylimorpha sparsana* (Staudinger, 1879), femina nova are described. Adults and genitalia of the most interesting species are figured.

Key words: Lepidoptera, Ukraine, Europe, new records.

Нові знахідки лускокрилих (Lepidoptera) в Україні. Бідзіля О.В., Будашкін Ю.І. – Список 60 видів, 30 з яких є новими для України, а 28 – новими для Криму. *Scrobipalpa chetitica* Povolný, 1974, *Turkopalpa glaseri* Povolný, 1973 та *Vladimirea glebicorella* (Erschoff, 1874) вперше реєструються в Європі. Переописано та доведено видову самостійність *Pammene herrichiana* (Heinemann, 1864), sp. rev., bona sp. (Tortricidae). Описано дотепер невідому самицю *Cochylimorpha sparsana* (Staudinger, 1879), femina nova (Tortricidae). Зображено імаго та геніталії найцікавіших видів.

Ключові слова: Lepidoptera, Україна, Європа, нові знахідки.

Ця праця продовжує діяльність авторів, щодо інвентаризації фауни лускокрилих (головним чином, так званих Microlepidoptera) України (Бідзіля 1995; Бідзіля, Будашкін 1998; Бідзіля и др. 2003; Бідзіля, Будашкін 2004; 2005) з метою подальшого накопичення даних для майбутнього каталогу Lepidoptera нашої країни. Було продовжено обробку решти невизначених матеріалів фондової колекції Зоологічного інституту РАН (Санкт-Петербург) з Криму, та деяких матеріалів власних (та інших) досліджень останніх років здебільш з території Кримського півострова. В результаті 30 видів метеликів було вперше зареєстровано в Україні, а 28 видів виявилися новими для Криму. 3 види виключено зі списку фауни Криму, та 2 – з фауни України. Перелік усіх видів із даними про загальне поширення подається нижче. Крім цього наведено описи *Pammene herrichiana* (Hein.), sp. rev., bona sp. та дотепер невідомої самиці *Cochylimorpha sparsana* (Stgr.).

Автори щиро вдячні завідувачому Відділенням лускокрилих Лабораторії систематики комах Зоологічного Інституту РАН С.Ю. Синьову за допомогу в отриманні матеріалу з колекційних фондів цього інституту, а також

усім колегам, які люб'язно надали для обробки власні матеріали.

Родина Micropterigidae

Micropterix aureoviridella (Höfner, 1898)

Матеріал. 2♂, Украина, Карпаты, Ив.-Франковская обл., верховья р. Черный Черемош, уроч. Добрын, 1000 м, 23.vi.2003 (Бідзіля); 1♂, там саме, уроч. Ластун, 1100 м, 22.vi.2003 (Бідзіля).

Поширення. Італія, Швейцарія, Австрія, Німеччина, Словенія, Словаччина, Польща (Zeller-Lukashort et al. 2007). Новий вид для фауни України (раніше був нами невірно визначений як *Micropterix myrtetella* Z. (Бідзіля и др. 2006), який треба виключити зі списку фауни України).

Родина Opostegidae

Pseudopostega crepusculella (Zeller, 1839)

Матеріал. 1♂, Южный берег Крыма, Парковое, 26.v.1984 (Загуляев); 1♂, Крымская обл., сосновые гари под Ай-Петри, 29.v.1984 (Загуляев); 1♂, Крым, Красное, Кош-ка, 28.v.1985 (Загуляев); 1♂, Крым, Карадаг, биостанция, на свет, 13.vi.1985 (Будашкін).

Поширення. Європа, Кавказ, Далекий Схід Росії (Синев, Козлов 1997). На Україні був відомий лише з західної частини (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму (раніше був нами невірно визначений як *Pseudopostega auritella* Hbn. (Будашкін 2004), який треба виключити зі списку фауни півострова).

Родина Bucculatricidae

Bucculatrix ulmifoliae Hering, 1931

Матеріал. 1♂, Крым, Доброе, Краснолесье, 18.v.1983 (Загуляев).

Поширення. Середня та частково Південна Європа, Чорноморське узбережжя Кавказу, Середня Азія (Сексяева 1993; Baraniak 1996). Новий вид для фауни України.

Родина Gracillariidae

Caloptilia falconipennella (Hübner, [1813])

Матеріал. 1♂, Крым, р. Бельбек 5 км западнее Верхнесадового, 10.ix.2006 (Будашкін); 1♀, Крым, Симферополь, 12.viii.2008 (Пузанов).

Поширення. Європа, Урал (Кузнецов 1981; Buszko 1996). Новий вид для фауни України.

Gracillaria loriolella Frey, 1881 (=*norvegiella* Wocke, 1893)

Матеріал. 1♀, Крым, окр. Ялты, Никитский ботсад, 28.ix.1964 (Фалькович).

Поширення. Норвегія, Чехія, Німеччина (?), Швейцарія, Австрія, Угорщина, південь європейської частини Росії, Закавказзя, Середня Азія (Туркменистан, Таджикистан) (Кузнецов 1981; Buszko 1996). На Україні був відомий лише по одній вказівці з Тернопільщини (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму.

Calybites quadrisignella (Zeller, 1839)

Матеріал. 1♀, Крым, Ленино, на свет, 19.vii.1998 (Бідзіля, Будашкін).

Поширення. Деякі країни переважно Середньої Європи, Мала Азія (Кузнецов 1981; Buszko 1996). На Україні був відомий з Львівщини (Schille 1930), Київщини (Совинський 1938) та з заповідника „Кам'яні могили” (Бідзіля и др. 2001). Новий вид для фауни Криму.

Phyllonorycter strigulatella ([Lienig] & Zeller, 1846)

Матеріал. 1♂, Крым, Краснолесье, отряхиванием с кустов, 27.iv.1989 (Загуляев).

Поширення. Європа, Сибір, Японія (Кузнецов 1981). На Україні був відомий лише з західних областей (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму.

Phyllonorycter tristrigella (Haworth, 1828)

Був наведений для Криму по 1 самцю з Краснолісся (Бідзіля, Будашкін 2005). Пізніше цей матеріал було перевизначено як *Phyllonorycter crimea* sp. n. (Baryshnikova, Budashkin 2005). Таким чином, *Ph. tristrigella* Haw. треба виключити з фауни Криму. Вперше наводимо зображення імаго *Ph. crimea* (рис. 1).

Родина Phyllocnistidae

Phyllocnistis saligna (Zeller, 1839)

Матеріал. 3♂, Крым, р. Бельбек 5 км западнее Верхнесадового, 10.ix.2006 (Будашкін); 8♂, 4♀, Крым, окр. Щebetовки, Брынцевский ставок, 12.ix.2006 (Будашкін).

Поширення. Європа, Закавказзя (Вірменія), Казахстан, Середня Азія (Узбекистан, Туркменистан), Далекий Схід Росії, Японія (Сексяева 1981; Buszko 1996). На Україні був відомий лише по одній вказівці з Львівщини (Schille, 1930). Новий вид для фауни Криму.

Родина Yponomeutidae

Ocnerostoma friesei Svensson, 1966

Матеріал. 1♂, Крым, Гурзуф, 28.v.1983 (Загуляев).

Поширення. Європа, Далекий Схід Росії, Японія. Новий вид для фауни України.

Atemelia torquatella ([Lienig] & Zeller, 1854)

Матеріал. 2♂, 6♀, Крым, окр. Щebetовки, Водяная балка, 14–19.v.2007 (Будашкін).

Поширення. Північна, Середня та часткова Південна Європа, Південний Урал, Мала Азія. Новий вид для фауни України.

Prays ruficeps (Heinemann, 1855)

Матеріал. 3♀, Крым, Крымский з-к, Космодемьяновский монастырь, Н=700 м, на кварц, 4.vi.1986 (Загуляев); 1♂, Крымский з-к, кордон Зеленый гай, на свет, 2.vi.2006 (Будашкін); 2♂, Крымский з-к, кордон Дубрава-2, на свет, 3.vi.2006 (Будашкін).

Поширення. Північна та Середня Європа. На Україні був відомий лише з західних областей (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму.

Родина Coleophoridae

Cricotechna potentillae (Elisha, 1885)

Матеріал. 2♂, Крым, Караби-яйла, днем над травой, 11.vi.2004 (Будашкин).

Поширення. Північна та Середня Європа (Baldizzzone et al. 2006). Новий вид для фауни України.

Casignetella (=Ecebalia) bagorella (Falkovitsh, 1977)

Матеріал. 1♂, Украина, з-к Провальская степь, на свет, 25.viii.1987 (Костюк, Плющ).

Поширення. Нижнє Поволжя, Монголія, Китай (Baldizzzone et al. 2006). Новий вид для фауни України.

Родина Oecophoridae

Borkhausenia fuscescens (Haworth, 1828)

Матеріал. 1♂, Киев, Почтовая Вита, на свет, 1–8.vii.2005 (Костюк).

Поширення. Європа. Новий вид для фауни України.

Родина Gelechiidae

Aristotelia mirabilis Christoph, 1888

Матеріал. 1♂, Крым, сев. Присивашье, 5 км В Яснополянского, бер. Сиваша, 27.viii.2006 (Будашкин); 1♂, Запорожская обл., Приазовский р-н, Степановская коса, 6.viii.1997 (Жаков).

Поширення. Росія: Нижнє Поволжя (Сарепта), Туреччина. Новий вид для фауни України.

Aristotelia brizella (Treitschke, 1833)

Матеріал. 1♀, Крым, Евпатория, 23.viii.2005 (Пузанов); 1♂, 1♀, Украина, зап-к Хомутовская степь, 18, 23.v.1996 (Бидзиля).

Поширення. Європа, Північна Африка, Близький Схід. В Україні був відомий з околиць Львова (Schille 1931) та Донецької області (заповідник Хомутовський степ), звідки був помилково визначений як *Aristotelia staticella* Millière, 1876 (Бидзиля, Будашкин 1998). Останній вид потрібно вилучити зі

списку фауни України. Новий вид для фауни Криму.

Ptocheuusa inopella (Zeller, 1839)

Матеріал. 1♂, Крым, Евпатория, 20.v.2007 (Пузанов).

Поширення. Європа. В Україні був відомий з Запорізької, Донецької, Луганської та Сумської областей. Новий вид для фауни Криму.

Chrysoesthia falkovitshi Lvovsky & Piskunov, 1989 (рис. 2)

Матеріал. 1♂, Крым, окр. пос. Наниково, оз. Бараколь, солончак, 18.vi.2004 (Будашкин).

Поширення. Раніше був відомий за голо-типом із Монголії. Новий вид для фауни України.

Xystophora carchariella (Zeller, 1834)

Матеріал. 1♀, Krim, окр. Счастливого, на кварц, 15.v.1985 (Zaguljaev).

Поширення. Європа, Мала Азія, Китай. В Україні був відомий з околиць Києва. Новий вид для фауни Криму.

Monochroa niphognatha (Gozmány, 1957) (рис. 3)

Матеріал. 1♂, Украина, Волынская обл., с. Сваловичи, 51°52'N, 25°38'E, на свет, 2–4.vii.2005 (Костюк).

Поширення. Північна та Центральна (Німеччина, Угорщина, Словаччина) Європа. Новий вид для фауни України.

Eulamprotes superbella (Zeller, 1839)

Матеріал. 4♂, Крымский заповедник, кордон “Дубрава-2”, 3.vi.2006 (Будашкин); 6♂, Крым, Казантип, 23.v.2007 (Будашкин).

Поширення. Європа, Монголія (Емельянов, Пискунов 1982). В Україні був відомий з околиць Львова (Schille 1930) та Луганської області. Новий вид для фауни Криму.

Ornativulva heluanensis (Debski, 1913)

Матеріал. 1♂, Джанкойский р-н, 13 км NO с. Родное (или 3 км SW мыса Безымянный), вечерний лов, 4.v.2007 (Савчук).

Поширення. Південна та Південно-Східна (Нижнє Поволжя) Європа, Канарські о-ви, Північна Африка, Близький Схід, Центральна та Середня Азія, Монголія, Китай. В Україні

був відомий з Приазов'я (Запорізька обл., Обіточна коса). Новий вид для фауни Криму.

***Bryotropha rossica* Anikin & Piskunov, 1996**

Матеріал. 1♂, Україна, зап-к Провальская степь, 11.vi.1997, на свет (Костюк).

Поширення. Росія: Нижнє Поволжя. Новий вид для фауни України.

***Neofriseria peliella* (Treitschke, 1835)**

Матеріал. 1♂, окр. Севастополя, Колхозное, долина р. Узунжа, 25.vi.2006 (Будашкін).

Поширення. Європа, Північна Африка, Туреччина. В Україні був відомий з околиць Львова та Києва. Новий вид для фауни Криму.

***Scrobipalpa adaptata* (Povolný, 2001)**

(рис. 4, 17)

Матеріал. 6♂, Крим, Керченський п-ов, мыс Казантип, 10.vii.2005 (Будашкін) (gen. prep. 192/08).

Поширення. Вид було описано за єдиним самцем із заповідника "Хомутовський степ" Донецької обл. Новий вид для фауни Криму.

***Scrobipalpa chetitica* Povolný, 1974**

Матеріал. 2♂, Україна, Луганська обл., Меловой р-н, зап-к Стрельцовская степь, 9.vii.2002, на свет (Бідзіля) (gen. prep. 254/08).

Зовнішньо (рис. 5) та за будовою геніталій самця (рис. 18) обидва екземпляри з Стрільцівського степу відповідають *S. chetitica* з інших частин ареалу, у тому числі типовим екземплярам з Туреччини, серед яких є як дуже контрастні з добре вираженими вохристими плямами, так і більш однотонні, бурувато-сірі особини. Слід зауважити, що майже ідентичні геніталії самця та подібну зовнішність має інший вид – *S. solitaria* Povolný, 1969, який було описано за єдиним самцем із Південної Монголії. Цілком ймовірно, що *S. chetitica* є молодшим синонімом *S. solitaria*. Для доведення цієї синонімії необхідно дослідження додаткового матеріалу по *S. solitaria*, зокрема до сих пір невідомих самиць.

Поширення. Туреччина (Povolný 2002), Узбекистан, Південно-Східний Казахстан (Фалькович, Бідзіля 2006). Новий вид для фауни України та Європи.

***Scrobipalpa gallicella* (Constant, 1884)**

(рис. 19, 28)

Матеріал. 1♂, Крим, Керченський п-ов, мыс Казантип, 15.vi.2005 (Будашкін); 1♂, 1♀, Крим, Карадаг distr., Бараколь, 11,14.vi.2007 (Будашкін) (gen. prep. 205/08, ♀; 206/08, ♂); 1♂, Крим, мыс

Чауда (40 км В Феодосии), 19.v.2005 (Будашкін); 1♂, Крим, Карадаг, биостанция, на свет, 16.iv.2006 (Будашкін).

Поширення. Португалія, Іспанія, Південна Франція, Угорщина, Росія: Нижнє Поволжя (Пискунов, Анікин 2001). Новий вид для фауни України.

***Scrobipalpa indignella* (Staudinger, 1879)**

(рис. 8)

Матеріал. 1♂, Krim, Karadag, на свет, 19.vi.1924 (Djakonov) (gen. prep. 257/08); 2♀, окр. Луганська, 5,7.vii.[19]29 (Талицкий, Лихошерстнов).

Поширення. Росія: Ставропольський край, Волгоградська обл.; Туреччина, Сирія, Ірак, Афганістан, Туркменистан. Новий вид для фауни України.

***Scrobipalpa instabilella* (Douglas, 1846)**

(рис. 10)

Матеріал. 1♂, Крим, Карадаг distr., Двукорная бухта, 16.v.2006 (Будашкін) (gen. prep. 225/08); 1♂, Крим, Керченський п-ов, мыс Казантип, 22.v.2006 (Будашкін) (gen. prep. 226/08).

У Криму часто зустрічається разом з близьким видом *S. salinella* (Zeller, 1839), який має іншу зовнішність (рис. 9).

Поширення. Західна, Південна та Центральна Європа, Північна Африка, Мала Азія, Близький Схід. Новий вид для фауни України.

***Scrobipalpa klimeschi* Povolný, 1967**

Матеріал. 1♂, 1♀, Крим, г. Евпатория, 10,11.vi.2005, 1♂, 3.vii.2005, 1 ex, 25.vi.2006 (Пузанов) (gen. prep. 68/07).

Поширення. Європа, Росія: Саратовська (Анікин, Пискунов 2001) та Читинська обл. (Бідзіля и др. 1997), Афганістан. Новий вид для фауни Криму.

***Scrobipalpa monochromella* (Constant, 1895)**

(рис. 7, 21, 26)

Матеріал. 2♂, Крим, Севастополь, мыс Херсонес, 7.ix.2006 (Будашкін) (gen. prep. 535/07); 6♂, 1♀, Крим, мыс Чауда (40 км В Феодосии), 19.v.2005 (Будашкін) (gen. prep. 64/07; 522/07); 2♀, там саме, 7.viii.2005 (gen. prep. 58/07); 5♂, там саме, 19.vii.2005

Поширення. Південна Франція, Італія, Росія: Новосибірська обл. Новий вид для фауни України.

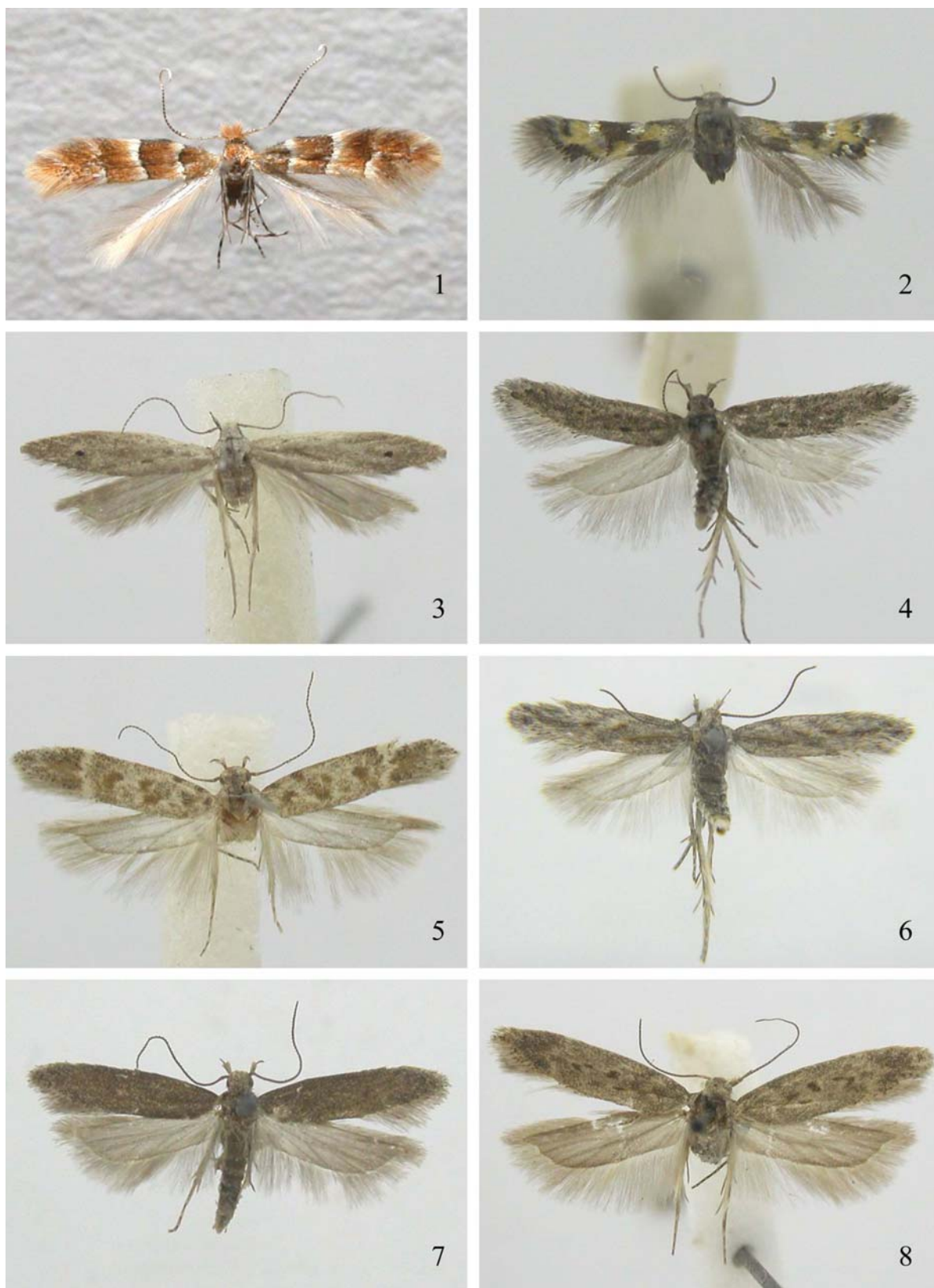

Рис. 1–8. Родины Gracillariidae, Gelechiidae. Імари. 1. *Phyllonorycter crimea* Baryshnikova & Bud. 2. *Chrysoesthia falkovitshi* Lvsk. & Pisk. 3. *Monochroa niphognatha* Gozm. 4. *Scrobipalpa adaptata* Pov. 5. *S. chetitica* Pov. (gen. prep. 254/08). 6. *S. ustulatella* Stgr. 7. *S. monochromella* Const. 8. *S. indignella* Stgr. (gen. prep. 257/08).

***Scrobipalpa nitentella* (Fuchs, 1902)**

Матеріал. 2♂, Крым, Севастополь, мыс Херсонес, 7.іх.2006 (Будашкін); 1♀, Крым, Приморський, на світ, 27.viii.1982 (Загуляев) (gen. прер. 211/08).

Поширення. Європа, Росія: Нижнє Поволжя, Новосибірська обл., Читинська обл.; Південно-Східний Казахстан, Монголія. В Україні відомий із Запорізької та Донецької обл. Новий вид для фауни Криму.

***Scrobipalpa ustulatella* (Staudinger, 1871)**

(рис. 6, 20)

Матеріал. 1♂, [Крым], Карадаг, близ станции, 11.iv.1916 (Вучетич) (gen. прер. 526/07); 6♂, Крым, п-ов Тюб-Тархан, окр. с. Чайкино, 13.v.2005 (Будашкін) (gen. прер. 524/07).

Поширення. Іспанія; Росія: Нижнє Поволжя. Новий вид для фауни України.

***Turkopalpa glaseri* Povolný, 1973**

Матеріал. 1♀, окр. Луганска, 27.viii.[19]29 (Талицкий) (gen. прер. 18/09).

Поширення. Туреччина (Анатолія), Південно-Східний Казахстан. Новий вид для фауни України та Європи.

***Vladimirea glebicolorella* (Erschoff, 1874)**

(рис. 11, 22, 28)

Матеріал. 5♂, 1♀, Крым, Меганом, Zygo-phylum, e.l., 27–28.v.2007 (Будашкін) (gen. прер. 521/07, ♀; 527.07, ♂).

Поширення. Вірменія, Азербайджан, Південно-Східний Казахстан, Узбекистан, Туркменистан, Іран, Афганістан. Новий вид для фауни України та Європи.

***Caryocolum amaurella* (Hering, 1924)**

Матеріал. 2♂, Крым, Ай-Петри, на світ, 25.viii.2002 (Будашкін).

Поширення. Європа (на півдні у горах), Мала Азія. В Україні був відомий з Донецької обл. (заповідник “Кам’яні Могили”). Новий вид для фауни Криму.

***Caryocolum blandelloides* Karsholt, 1981**

(рис. 12, 23)

Матеріал. 1♂, Крым, Чатырдаг, 26.viii.2004 (Будашкін) (gen. прер. 244/08).

Поширення. Європа (локально). Новий вид для фауни України.

***Syncopasma montanata* Gozmany, 1957**

Матеріал. 1♂, Крым, Карадаг, 31.vii.2006 (Будашкін).

Поширення. Італія, Румунія, Туреччина. Новий вид для фауни України.

Родина Cosmopterygidae

***Cosmopterix lienigiella* Zeller, 1846**

Матеріал. 6♂, 1♀, Крым, окр. Орджоникидзе, Двужкорная бухта, вечерний лов, 16 и 17.v.2006 (Будашкін).

Поширення. Європа, Північна Африка, Далекий Схід Росії, Корея, Японія (Koster, Sinev 2003). Новий вид для фауни України.

Родина Cossidae

Acossus terebrus

([Denis & Schiffermüller], 1775)

Матеріал. 1♂, Крым, Краснолесьє, [??].vi.2004 (Пузанов); 4♂, Крымский з-к, Шахты, на світ, 25.vii.2006 (Будашкін); 1♂, Крым, Краснолесьє, на світ, 27.vi.2007 (Савчук).

Поширення. Європа, Кавказ, Мала та Передня Азія, Сибір, Монголія, Далекий Схід Росії, Китай, Корея, Японія. В Україні поширений у всіх природних зонах. Новий вид для фауни Криму.

Родина Tortricidae

***Cochylimorpha sparsana* (Staudinger, 1879)**

Матеріал. 1♂, 1♀, Крым, Ай-Петри, Н=1200 м, 27.v.1983 (Загуляев).

Наводимо опис досі невідомої самиці цього рідкісного виду. Статевий диморфізм відсутній – за зовнішніми ознакам самиця не відрізняється від самця. Геніталії самиці (рис. 30). Анальні сосочки термінально загострені та відносно вузькі. Передні товсті, задні порівняно довгі. Вентральні гілки передніх апофізів зрощені і в місті зростання вкриті досить довгими щетинками. Остіум щілиноподібний, антрум келихоподібний, ледве склеротизований. Дуктус бурси короткий, перетинчастий, копулятивна сумка у вигляді трьох більш-менш овальних структур, одна з яких більше ніж у два рази більша за дві інших. Сігнум та будь-яка склеротизація бурси відсутні. За будовою геніального апарату самиці даний вид дуже подібний до *C. perfusana* (Guenée, 1845), відрізняється наявністю щетинок у місті зростання вентральних

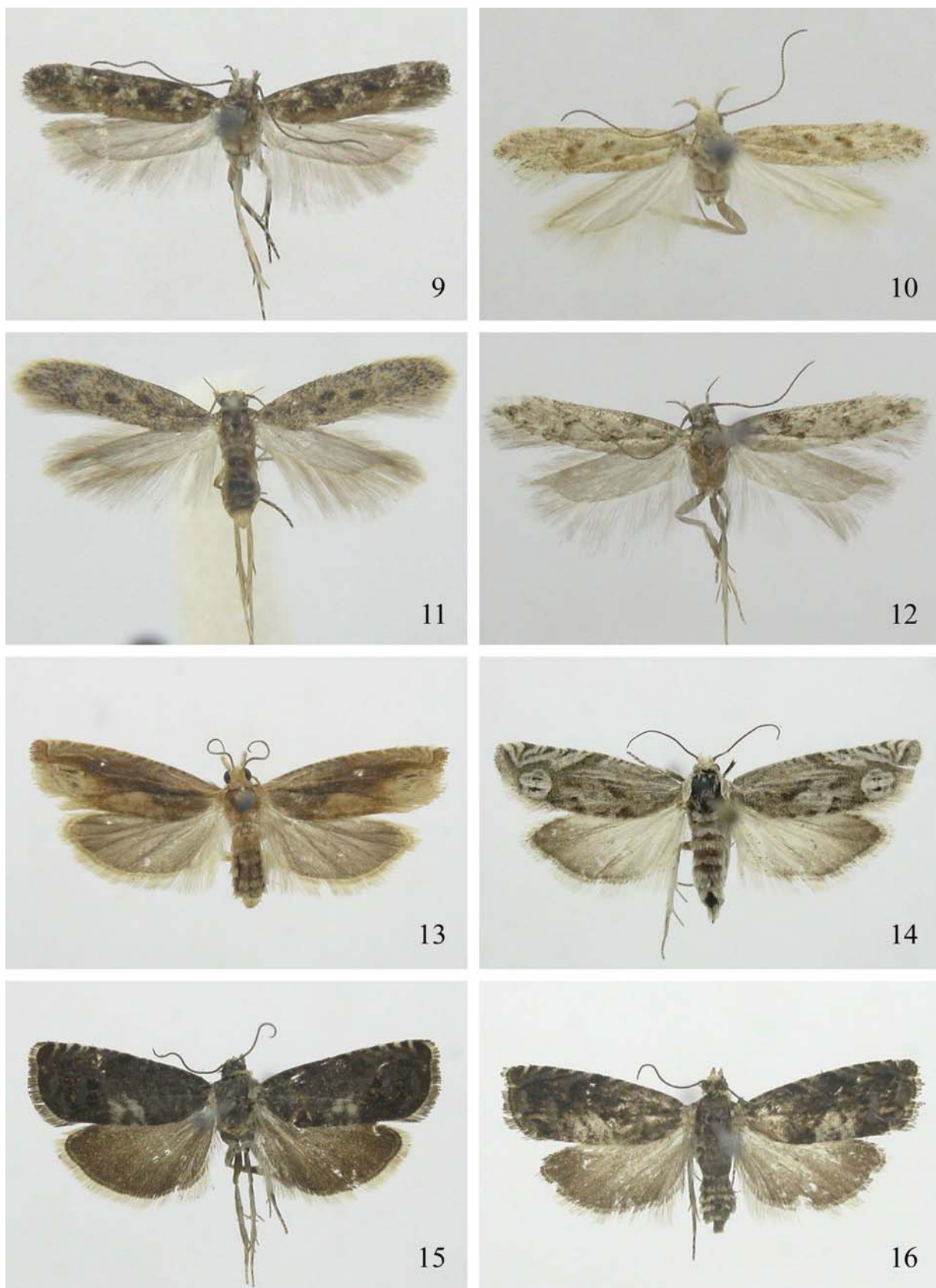

Рис. 9–16. Родины Gelechiidae, Tortricidae. Имаго. **9.** *Scrobipalpa salinella* Z. (gen. prep. 243/08). **10.** *S. instabilella* Dougl. (gen. prep. 234/08). **11.** *Vladimirea glebicolorella* Ersch. **12.** *Caryocolum blandelloides* Karsh., (gen. prep. 44/08). **13.** *Eucosma flavispectula* Kuzn. **14.** *Eucosma krygeri* Rbl. **15.** *Pammene herrichiana* Hein. **16.** *Pammene albuginana* Gn.

гілок передніх апофізів, наявністю дуктуса та відсутністю склеротизації на копулятивній сумці.

Поширення. Італія, Іспанія, Мала Азія (Razowski 2002). Новий вид для фауни України.

***Aethes margaritifera* Falkovitsh, 1963**

Матеріал. 1♂, Крым, Карадаг, биостанция, на свет, 17.v.2006 (Будашкін).

Поширення. Поволжя, Південний Урал, Закавказзя (Вірменія), Казахстан (Кузнецов 1978). В Україні був відомий лише з заповідника „Кам'яні могили” (Бідзиля и др. 2001). Новий вид для фауни Криму.

***Bactra lacteana* Caradja, 1916**

Матеріал. 1♀, Крым, Счастливое, водохранилище, на кварц, 5.vii.1984 (Загуляев).

Поширення. Європа, Закавказзя, Казахстан, Південний Сибір, Монголія, Китай, Далекий Схід Росії, Корея, Японія (Кузнецов 1978, 2001). В Україні відомий з Карпат (Костюк, Фалькович 1966), Львівської та Харківської обл. Новий вид для фауни Криму.

***Celypha rosaceana* (Schläger, 1848)**

Матеріал. 1♂, Крым, Калинино, на свет, 2.ix.1986 (Плюш).

Поширення. Європа, Урал, Казахстан, Південний Сибір, Забайкалля, Монголія (Кузнецов 1978, 2001; Бідзиля и др. 1998). В Україні був відомий із Закарпатської обл., а також з околиць Житомира та Києва. Новий вид для фауни Криму.

***Epinotia nanana* (Treitschke, 1835)**

Матеріал. 2♂, Крым, Доброе, Краснолесье, на кварц, 18.v.1983 и 26.v.1987 (Загуляев).

Поширення. Північна та Середня Європа, Західний Сибір, Монголія, Північна Америка (Кузнецов 1978, 2001). В Україні відомий з Карпат (Костюк, Фалькович 1966), Рівненської обл., Львова та Києва. Підтверджуємо наявність цього бореального виду, ймовірно випадково інтродукованого на півострів з садівним матеріалом по роду *Picea* A. Dietr. (Васильева 1987).

***Rhyacionia pinivorana* ([Lienig] & Zeller, 1846)**

Матеріал. 1♂, Крым, Ай-Петри, на свет, 24.vi.2002 (Будашкін).

Поширення. Європа, Кавказ, Казахстан, Південний Сибір, Забайкалля, Китай, Амурська обл., Приморський край, Корея, Японія. В Україні був відомий з західної частини, околиць Києва та Житомира (Костюк 1973). Новий вид для фауни Криму.

***Eucosma flavispectula* Kuznetsov, 1964**
(рис. 13)

Матеріал. 1♀, Крым, Карадаг, биостанция, на свет, 23.vii.1990 (Будашкін); 1♂, Крым, Краснолесье, на свет, 10.vii.2008 (Савчук).

Поширення. Центральна Європа (Італія, Австрія, Румунія), центр, схід та південний схід європейської Росії, Казахстан, Південний Сибір, Монголія, Китай, Амурська обл., Приморський край (Кузнецов 1978). Для України був наведений лише одного разу для західної частини (Razowski 2003). Новий вид для фауни Криму.

***Eucosma krygeri* (Rebel, 1937)**
(рис. 14)

Матеріал. 1♀, Крым, Казантип, западная гряда, на свет, 23.v.1994 (Будашкін, Костюк); 1♂, 2♀, Крым, Казантип, центральная котловина (засоленные полины), вечерний лов, 23.v.2006 (Будашкін).

Поширення. Данія, Швеція, Балкани, Нижнє Поволжя, Калмикія, Південний Урал, Казахстан (Кузнецов 1978; Razowski 2003). Новий вид для фауни України. Раніше наводився для Казантипського заповідника як *Eucosma aspidiscana* (Hübner, [1817]) (Будашкін 2006), який в наслідок перевизначення відповідного матеріалу, необхідно виключити з фауни Криму.

***Pammene herrichiana* (Heinemann, 1864)**
sp. rev., bona sp.

Матеріал. 2♂, 1♀, Крым, Крымский заповедник, кордон „Дубрава-2”, на свет, 3.vi.2006 (Будашкін).

Опис. Зовнішні ознаки (рис. 15). Статевий диморфізм у зовнішніх ознаках слабо виражений: розмах крил самця 14,5–15 мм, самиці – 16 мм; забарвлення обох пар крил самиці дещо темніше, ніж у самця. Голова, спинка, вусики та передні крила темно-сірі, пальпи помітно світліші, сірі. Передні крила відносно вузькі, малюнок складається з білуватої (у самиці – сіруватої) відносно

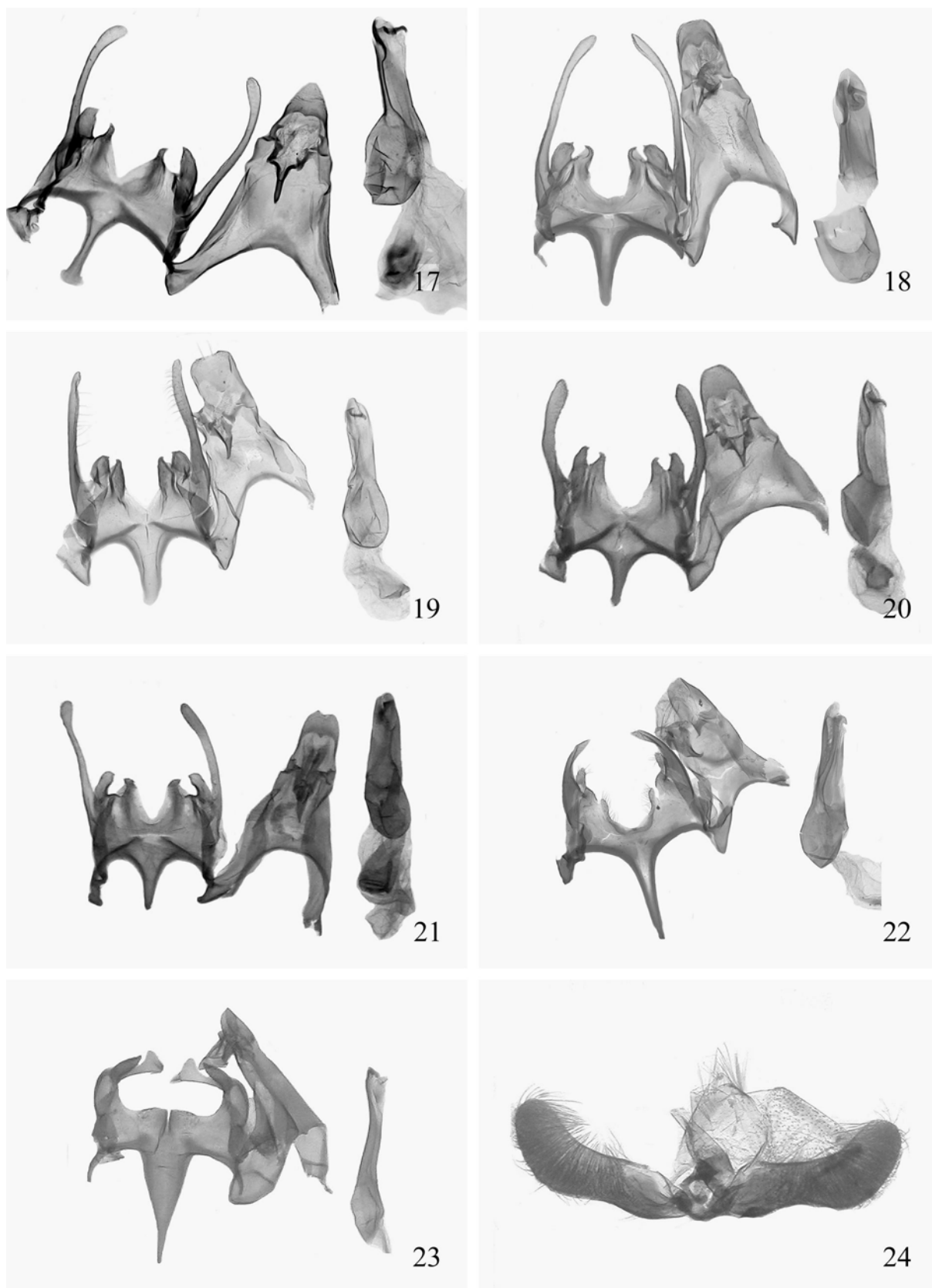

Рис. 17–24. Родина Gelechiidae, Tortricidae. Геніталії самців. **17.** *S. adaptata* Pov. (gen. prep. 192/08). **18.** *S. chetitica* Pov. (gen. prep. 254/08). **19.** *S. gallicella* Const. (gen. prep. 206/08). **20.** *S. ustulatella* Stgr. (gen. prep. 524/07). **21.** *S. monochromella* Const. (gen. prep. 522/07). **22.** *Vladimirea glebicolorella* Ersch. (gen. prep. 527/07). **23.** *Caryocolum blandelloides* Karsh. (gen. prep. 244/08). **24.** *Pammene herrichiana* Hein. (gen. prep. in glicerol).

вузької та короткої вигнуто-клиноподібної дорсальної плями, яка по довжині ледве досягає половини загальної ширини крила і має чітку сіро забарвлену роздільну лінію. Крім цього виражені 5 білуватих передвершинних костальних штрихів, три проксимальніших з котрих подвоєні. Від першого, третього та п'ятого костальних штрихів відходять скошені сірі металево-блискучі смуги, дві перших з яких далі згинаються під прямим кутом відносно дорсального краю крила та відокремлюють з обох сторін дзеркальце, а остання скоро зливається з попередньою. Сіра металево-блискуча смужка, що відходить від другого костального штриха, редукована до трьох-чотирьох пар металево-блискучих лусочок. Забарвлення зовнішньої половини крила бурувате, між дорсальною смугою та внутрішньою межею дзеркальця знаходиться подвоєне скупчення чорних лусочок. Дзеркальце має три-чотири у різній ступені розмитих повздовжніх чорних штрихів. Світлий субапикальний штрих на зовнішньому краю крила жовтуватий, ледве виражений. Торочка сіра, металево-блискуча. Задне крило буровато-сіре у самця, буре у самиці. Торочка білувата.

Геніталії самця (рис. 24). Вальва в базальній частині відносно широка, далі помітно вужчає, а в області кукулуса знов ширшає та апікально плавно заокруглюється. Її верхній край різко зігнутий, а виріз нижнього краю хоча й відносно плавний, але ж добре виражений. Кукулус коротше від базальної частини вальви, його нижній кут заокруглений. Едеагус короткий, апікально конусоподібно звужений. Корнутуси у вигляді біля двох десятків дрібних шипиків у везиці.

Геніталії самиці (рис. 29). Анальні сосочки відносно вузькі та довгі. Обидві пари апофізів середньої довжини та товщини.

Стерніт VII помірно широкий з більш-менш трапецієподібною склеротизацією центральної частини та великими напівокруглими удавлюваннями з боків вирізу заднього краю. Стерігма коротка, її задня частина різко звужена. Остіум майже округлий, антрум не виражений, дуктус бурси з відносно вузькою часткою кільцевої склеротизації. Копулятивна сумка широко-грушоподібна, відносно невелика. Сігнуми середніх розмірів.

Таксономічні та порівняльні зауваження. Даний вид безпідставно був зведений в синоніми до *Pammene fasciana* (Linnaeus, 1761)

О.С. Данилевським та В.І. Кузнецовим (1968). В цій праці нова синонімія безпосередньо не встановлюється, але ж таксон *herrichiana* Hein. вперше розглядається лише як морфологічна форма від *P. fasciana* L., а не як окремий вид (Данилевський, Кузнецов 1968: 356), що фактично ідентично встановленню синонімії, хоч й не відповідає вимогам кодексу зоологічної номенклатури (навіть й тих років видання, наприклад, 1966). Пізніше питання співвідношення цих двох таксонів спеціально не досліджувалося жодним лепідоптерологом й точка зору О.С. Данилевського та В.І. Кузнецова безпідставно отримала певне поширення в лепідоптерологічній літературі. Так, усі останні великі праці з фауни Tortricidae Європи (Кузнецов 1978; Razowski 1996, 2001, 2003) саме так трактують це питання, таким чином синонімія *P. herrichiana* Hein. до *P. fasciana* L. до теперішнього часу була загально визнаною. Результати нашого власного порівняльного вивчення двох вище наведених таксонів листовійок у Криму дозволяють вважати їх синонімію помилковою на підставі наступних фактів. *P. fasciana* L. у Криму – звичайний мешканець різноманітних дубових насаджень від розташованих на південних схилах аридних середземноморських рідколісь до досить зволжених зімкнутих дубово-ясеневих лісів північного макросхилу Головного пасма Кримських гір. Цей вид зустрічається практично повсюдно у Гірському Криму (від нульових позначок висоти над рівнем моря до яйл включно), де зростає хоч якийсь з видів дубів, поширених на півострові, і тому, за більше ніж 25-річний період наших власних стаціонарних досліджень кримських лускокрилих нами досить повно була простежена морфологічна мінливість *P. fasciana* L. У результаті ми робимо висновок, що у Гірському Криму і зовнішні ознаки цього виду, і будова геніталій його обох статей досить стабільні у різних рослинних угрупованнях, що ніяк не підтверджує думку О.С. Данилевського та В.І. Кузнецова (1968) про велику ступінь мінливості морфологічних характеристик *P. fasciana* L. Декілька варіює забарвлення передніх крил: воно може бути трохи темнішим, чи світлішим, але ж загальний габітус виду (досить велика ширина крил, наявність великої дорсальної плями та ін.) залишається незмінним. *P. herrichiana* Hein. морфологічно зовсім інший вид, його

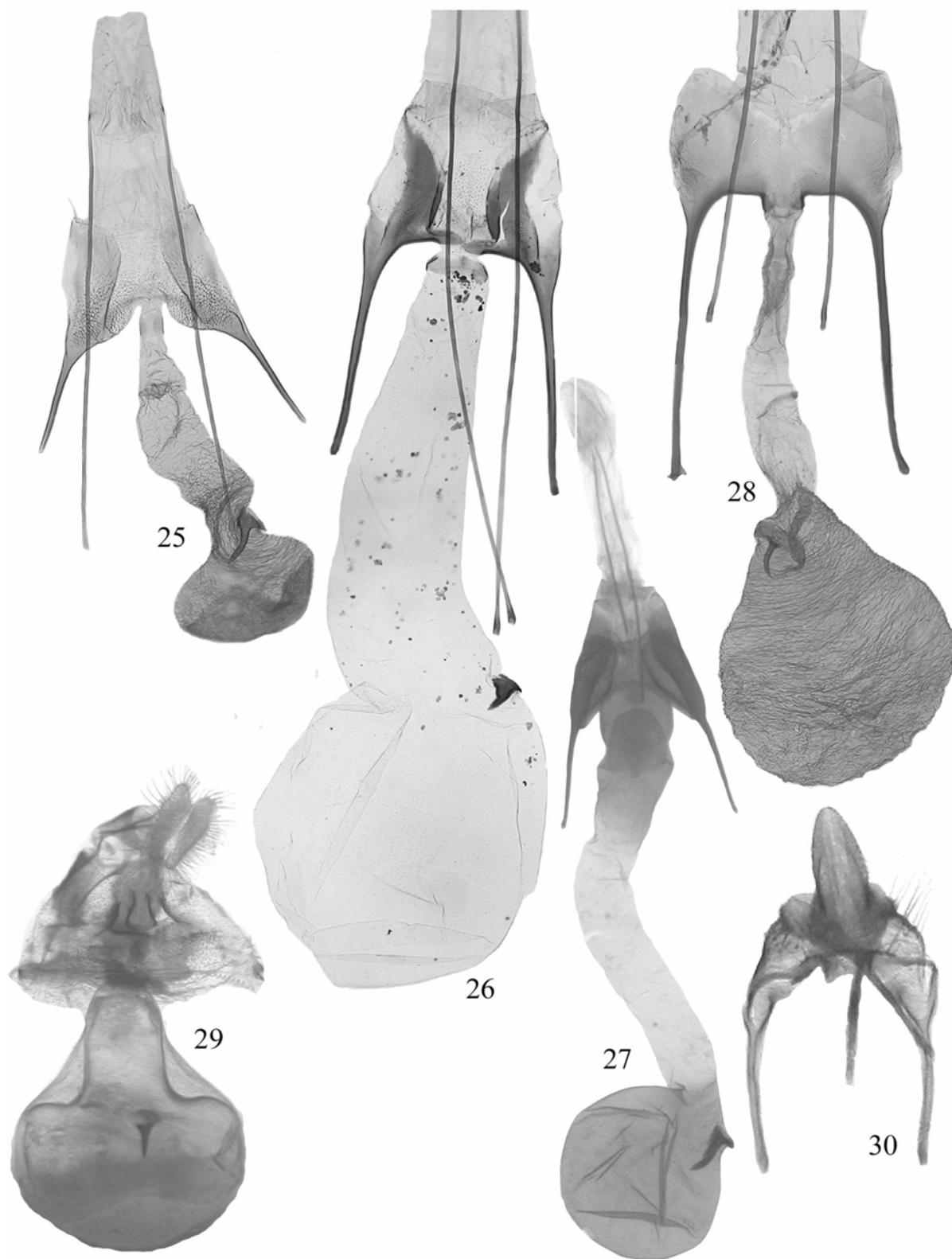

Рис. 25–30. Родини Gelechiidae, Tortricidae. Геніталії самок. **25.** *Scrobipalpa gallicella* Const. (gen. prep. 205/08). **26.** *S. monochromella* Const. (gen. prep. 58/07). **27.** *Turkopalpa glaseri* Pov. (gen. prep. 18/09). **28.** *Vladimirea glebicolorella* Ersch. (gen. prep. 521/07). **29.** *Pammene herrichiana* Hein. (gen. prep. in glicerol). **30.** *Cochylimorpha sparsana* Stgr. (gen. prep. in glicerol).

диференціальний діагноз від *P. fasciana* L. наведено нижче. Будь які перехідні форми між цими двома морфотипами по нашим даним у Криму відсутні. Цікаво зауважити також, що знахідка *P. herrichiana* Hein. відбулася нами наступної ночі після збору серії типових *P. fasciana* L., коли ми піднялися з поясу дубово-ясеневого лісу, де відловили останній вид, до поясу буково-соснових лісів, де він вже нами не зареєстровано. Таким чином, у Криму наявний досить різний біотопічний розподіл цих видів, який в повній мірі відповідає останнім літературним даним щодо біологічних відмінностей *P. herrichiana* Hein. від *P. fasciana* L. (гусінь першого виду живиться насінням буку, а другого – дубу та каштану) (Razowski 2003). Усе вище сказане дозволяє нам відокремити ці два види, встановити, що *Pammene herrichiana* (Heinemann, 1864) sp. rev., bona sp., та навести слідувачі морфологічні ознаки, які відрізняють його від інших подібних видів цього роду. *P. herrichiana* Hein. відноситься до секції *fascianae* роду *Pammene* та найподібніший до *P. percognata* Diakonoff, 1976 та *P. fasciana* L. За зовнішніми ознаками добре відрізняється від обох цих видів відносно вужчими передніми крилами та, особливо, редукованою до невеликих розмірів дорсальною плямою переднього крила. У будові геніталій самця характеризується середньою між цими двома видами формою вальви, яка не така широка, як у *P. fasciana* L., але ж водночас не така вузька, як у *P. percognata* Diak. Довжина кукулуса відносно менша, ніж у *P. fasciana* L., а виріз нижнього краю вальви помірно глибший ніж у *P. percognata* Diak. Довжина базальної частини вальви значно коротша, ніж у *P. fasciana* L. і виріз нижнього краю вальви теж іншої форми (особливо, якщо дивитися знизу), ніж у останнього виду. Едеагус подібний до едеагуса *P. percognata* Diak. (значно коротший, ніж у *P. fasciana* L.). У будові геніталій самиці *P. herrichiana* Hein. відрізняється від *P. fasciana* L. (самиця *P. percognata* Diak. невідома) іншою формою склеротизації сьомого стерніту, коротшою стерігмою, коротшою та грушоподібною копулятивною сумкою та відносно невеликою довжиною сигнумів.

Біологічні відомості. Невелика цитована вище серія цього виду була зібрана 3.vi.2006 року на світло в аномально теплу для цього періоду ніч на висоті біля 1200 метрів над рівнем моря на границі яйли та сосново-букового

лісу в межах кордону „Діброва-2” Кримського природного заповідника. Інші біологічні відомості цього виду в Криму не простежено, але ми вважаємо, що на півострові він майже 100-відсотково трофічно пов'язаний з буком лісовим (*Fagus silvatica* L.) чи з буком східним (*F. orientalis* Lipsky) (можливо, і з обома цими видами буків, які звичайні в місці відлову метеликів).

Поширення. Ареал цього виду у зв'язку з вищенаведеним не з'ясований. На наш погляд він має співпадати з ареалом кормових рослин гусені (різних видів роду *Fagus* L.), але може бути й значно вужчим. Взагалі, це питання ще чекає своїх майбутніх дослідників. Новий вид для фауни України.

Pammene albuginana (Guenée, 1845)

(рис. 16)

Матеріал. 3♂, 4♀, Крим, Крымский заповедник, кордон Зелений гай, на світ, 2.vi.2006 (Будашкін).

Поширення. Раніше змішувався з зовнішньо подібним *P. gallicolana* (Lienig & Zeller, 1846), в зв'язку з чим старі вказівки (до 1968 року) малоінформативні, а ареал цього виду в східній його частині (на території колишнього СРСР) й досі потребує певного уточнення. Вперше на основі вивчення голотипу *P. reisseri* (Rebel, 1936) (молодший синонім *P. albuginana* Gn.) було надійно відокремлено цей вид в монографії О.С. Данилевського та В.І. Кузнецова (1968) і дотепер він достовірно відомий лише з більшості країн Західної Європи (Razowski 1996). На сході цього континенту наводився лише для заходу та південного заходу колишнього СРСР (Кузнецов 1978), а також південного сходу європейської Росії (Razowski 2003). Поширення в Україні було в свій час підсумовано Ю.О. Костюком (1964), але цей дослідник під назвою *P. albuginana* Gn. мав на увазі *P. gallicolana*, тому наша теперішня вказівка фактично є першою достовірною знахідкою цього виду в межах нашої країни.

Pammene christophana (Möschler, 1862)

Матеріал. 1♂, Крим, Карадаг, биостанция, на світ, 13.v.1985 (Будашкін).

Поширення. Центральна та Південно-Східна Європа (на схід до Середнього Поволжя), Казахстан (Кузнецов 1978). В Україні поширений у всіх природних зонах, рідкісний. Новий вид для фауни Криму.

***Cydia strobilella* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал. 2♂, Крым, Карадаг, биостанция, на свет, 19.v.1996 (Будашкин).

Поширення. Північна та Середня Європа, Урал, Сибір, Забайкалля, Китай, Далекий Схід Росії, Японія (Кузнецов 1978). В Україні відомий з західних областей (Костюк, Фалькович 1966). Новий вид для фауни Криму.

Родина Pterophoridae

***Geina didactyla* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал. 1♂, Крым, Краснолесье, 8.vi.1985 (Загуляев).

Поширення. Європа, Мала Азія, Казахстан, Південно-Західний Сибір, Алтай, (Загуляев 1986; Arenberger 2002). В Україні був відомий лише з околиць Львова (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму.

Родина Phycitidae

***Phycitodes saxicola* (Vaughan, 1870)**

Матеріал. 1♀, Крым, Ялта, [Никитский] ботанический сад, вечером, 26.vi.1984 (Загуляев).

Поширення. Європа, Північна Африка, Мала та Передня Азія, Близький Схід (Синев 1986). Новий вид для фауни України.

***Cadra cautella* (Walker, 1863)**

Матеріал. 1♂, Крым, Ялта, [Никитский] ботанический сад, кварц, 23.vi.1984 (Загуляев).

Поширення. Європа, Північна Африка, Кавказ, Азія, Північна Америка (космополітичний синантроп) (Синев 1986). В Україні поширений у всіх природних зонах. Новий вид для фауни Криму.

Родина Pyraustidae

***Scoparia basistrigalis* Knaggs, 1866**

Матеріал. 3♂, 3♀, Крым, Краснолесье, на кварц, 3,10,12.vii.1984 (Загуляев); 8♂, 3♀, Крым, Колхозное, на свет, 25.vi.2006 (Будашкин); 1♀, Крым, Крымский заповедник, Шахты, на свет, 25.vii.2006 (Будашкин).

Поширення. Європа. В Україні був відомий лише з околиць Львова (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму.

***Scirpophaga praelata* (Scopoli, 1763)**

Матеріал. 1♀, Крым, Карадаг, 11.vii.1977 (Фалькович).

Поширення. Центральна та Південна Європа, Казахстан, Південний Сибір, Забайкалля. В Україні поширений у всіх природних зонах. Новий вид для фауни Криму.

***Cynaeda gigantea* (Wocke, 1871)**

Матеріал. 1♂, Крым, Эчкидаг, [??].vii.2004 (Кайгородова, Савчук).

Поширення. Деякі країни Європи (Франція, Швейцарія, Угорщина, Югославія, Греція) Кавказ, Закавказзя, Мала Азія (Speidel 1996). Новий вид для фауни України.

***Epascestria pustulalis* (Hübner, [1823])**

Матеріал. 1♀, Крым, Карадаг, биостанция, на свет, 14.viii.2006 (Будашкин); 1♀, Крым, Тепе-Оба, 30.viii.2008 (Савчук).

Поширення. Центральна та Південна Європа, Кавказ, Закавказзя, Мала та Передня Азія. В Україні був відомий лише з Львівщини (Schille 1930). Новий вид для фауни Криму.

Література

- (Барышникова С.В., Будашкин Ю.И.)
Baryshnikova S.V., Budashkin Yu.I. 2005.
Phyllonorycter crimea sp. n. from the Crimea (Ukraine). – Zoosyst. rossica **14**: 179–180.
Бидзиля А.В. 1995. Новые и малоизвестные виды Microlepidoptera фауны Украины. – Ж. Укр. ент. т-ва **2**(1): 35–38.
Бидзиля А.В., Будашкин Ю.И. 1998. Новые находки микрочешуекрылых (Microlepidoptera) в Украине. – Ж. Укр. ент. т-ва **4**(3–4): 3–16.
Бидзиля О.В., Будашкин Ю.И. 2004. Нові знахідки лускокрилих (Lepidoptera) в Україні. – Пр. Зоол. музею КНУ **2**: 59–68.
Бидзиля О.В., Будашкин Ю.И. 2005. Нові знахідки мікролускокрилих (Microlepidoptera) в Україні. – Пр. Зоол. музею КНУ **3**: 20–30.
Бидзиля А.В., Будашкин Ю.И., Жаков А.В. 2002(2003). Новые находки чешуекрылых (Insecta: Lepidoptera) в Украине. – Изв. Харьк. энтомол. о-ва **10**(1–2): 59–73.
Бидзиля А.В., Будашкин Ю.И., Жаков А.В., Ключко З.Ф., Костюк И.Ю. 2001. Фауна чешуекрылых (Lepidoptera) заповедника „Каменные могилы” и ее таксономическая структура. – Карадаг. История, биология, археология. – Симферополь: СОНАТ: 72–107.

- Бідзіля О., Будашкін Ю., Ключко З., Костюк І., Кулберг Я. 2006. До фауни лускокрилих (Lepidoptera) південно-східної частини Українських Карпат. – Пр. Зоол. музею КНУ 4: 21–52.
- Бидзіля А.В., Будашкін Ю.І., Костюк І.Ю. 1998. Дополнения к фауне микрочешуекрылых (Microlepidoptera) Забайкалья. – Ж. Укр. ент. т-ва 4(1–2): 33–63.
- Будашкін Ю.І. 2004. Итоги двадцатилетнего стационарного изучения фауны чешуекрылых (Lepidoptera) Карадагского природного заповедника. – Карадаг. История, геология, ботаника, зоология. Книга 1. – Симферополь: СОНАТ: 323–366.
- Будашкін Ю.І. 2006. Матеріали по фауне чешуекрылых (Lepidoptera) Казантипского природного заповедника. – Тр. Никитского ботан. сада 126: 263–291.
- Васильева Е.А. 1987. Видовой состав фитофагов хвойных пород Крыма и их естественных врагов. – Защита растений-интродуцентов от вредных организмов. – Киев: Наук. думка: 7–10.
- Данилевский А.С., Кузнецов В.И. 1968. Листовертки Tortricidae, триба плодожерки Laspeyrisiini. – Фауна СССР, новая серия. № 98. Насекомые чешуекрылые. – Л.: Наука. – 5 (1): 635 с.
- Загуляев А.К. 1986. 52. Сем. Pterophoridae – пальцекрылки. – Определитель насекомых европейской части СССР 4. Чешуекрылые. Часть 3. – Л.: Наука: 26–215.
- Емельянов И.М., Пискунов, В.И. 1982. Новые данные по фауне выемчатокрылых молей и молей-анарсий (Lepidoptera: Gelechiidae, Anarsiidae) Монголии, СССР и Северного Китая. – Насекомые Монголии 8: 366–407.
- Костюк Ю.О. 1964. Матеріали до вивчення фауни і екології листовійок (Lepidoptera, Tortricidae s. str.) України. Повідомлення перше. – Екологія та географічне поширення членистоногих (Пр. Ін-ту зоології) 20. – К.: Наук. думка: 150–168.
- Костюк Ю.О. 1973. Матеріали до вивчення фауни і екології листовійок (Lepidoptera, Tortricidae s. str.) України. Повідомлення II. – Зб. пр. Зоологічного музею 35. – К.: Наук. думка: 13–24.
- Костюк Ю.О., Фалькович М.І. 1966. Листовійки (Lepidoptera, Tortricidae) українських Карпат. – Комахи українських Карпат і Закарпаття. – К.: Наук. думка: 158–173.
- Кузнецов В.И. 1978. 21. Сем. Tortricidae (Olethreutidae, Cochyliidae) – листовертки. – Определитель насекомых европейской части СССР 4. Чешуекрылые. Часть 1. – Л.: Наука: 193–680.
- Кузнецов В.И. 1981. 24. Сем. Gracillariidae (Lithocolletidae) – моли-пестрянки. – Определитель насекомых европейской части СССР 4. Чешуекрылые. Часть 2. – Л.: Наука: 149–311.
- Кузнецов В.И. 2001. 48. Сем. Tortricidae (Olethreutidae, Cochyliidae) – листовертки. – Определитель насекомых Дальнего Востока России 5. Ручейники и чешуекрылые. Часть 3. – Владивосток: Дальнаука: 11–472.
- Пискунов В.И., Аникин В.В. 2001. Новые для фауны России виды выемчатокрылых молей (Lepidoptera, Gelechiidae). – Энтомологические и паразитологические исследования в Поволжье 1: 154–155.
- Сексяева С.В. 1981. 25. Сем. Phyllocnistidae – сокоедки. – Определитель насекомых европейской части СССР 4. Чешуекрылые. Часть 2. – Л.: Наука: 311–313.
- Сексяева С.В. 1993. Обзор кривоусых крохоток-молей (Lepidoptera, Bucculatricidae) фауны России. – Тр. ЗИН РАН 255: 99–120.
- Совинський В.В. 1938. Моли (Lepidoptera: Tineidae, s. lat.) центральної частини Київської області. – Тр. інституту зоології та біології 19: 3–95.
- Синев С.Ю. 1986. 57. Сем. Phycitidae – узкокрылые огневки. – Определитель насекомых европейской части СССР 4. Чешуекрылые. Часть 3. – Л.: Наука: 251–340.
- Синев С.Ю., Козлов М.В. 1997. 9. Сем. Opostegidae – опостегиды. – Определитель насекомых Дальнего Востока России 5. Ручейники и чешуекрылые. Часть 1. – Владивосток: Дальнаука: 320–323.
- Фалькович М.І., Бидзіля А.В. 2006. Выемчатокрылые моли трибы Gnorimoschemini (Lepidoptera, Gelechiidae) туранской фауны, живущие на маревых (Chenopodiaceae), с описанием новых видов. – Пр. Зоол. музею КНУ 4: 62–104.
- Arenberger E. 2002. Pterophoridae 2. – Microlepidoptera Palaearctica. 11. – Keltern: Goecke & Evers: 287 s.
- Baldizzone G, Wolf van der H., Landry J-F. 2006. Coleophoridae, Coleophorinae (Lepidoptera). –

- World Catalogue of Insects. **8**. – Stenstrup: Apollo Books: 215 p.
- Baraniak E. 1996. Bucculatricidae. – The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist. – Stenstrup: Apollo Books: 47–48.
- Buszko J. 1996. Gracillariidae. – The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist. – Stenstrup: Apollo Books: 48–54.
- Koster S., Sinev S. 2003. Momphidae s. l. – Microlepidoptera of Europe. **5**. – Stenstrup: Apollo Books: 387 p.
- Povolný D. 2002. Iconographia tribus Gnorimoschemini (Lepidoptera, Gelechiidae) Regionis Palaearcticae. – Bratislava: Slamka Publ.: 110 S., 16+87 Pl.
- Razowski J. 1996. Tortricidae. – The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist. – Stenstrup: Apollo Books: 130–157.
- Razowski J. 2001. Die Tortriciden (Lepidoptera, Tortricidae) Mitteleuropas. – Bratislava: Slamka Publ.: 319 s.
- Razowski J. 2002. Tortricinae and Chlidanotinae. – Tortricidae of Europe. 1. – Bratislava: Slamka Publ.: 247 p.
- Razowski J. 2003. Olethreutinae. – Tortricidae of Europe. **2**. – Bratislava: Slamka Publ.: 301 p.
- Schille F. 1930. Fauna motyli Polski. II. – Pr. monogr. Kom. Fisjogr. **7**. – Krakow: PAU: 358 p.
- Speidel W. 1996. Pyralidae. – The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist. – Stenstrup: Apollo Books: 166–196.
- Zeller-Lukashort H.Ch., Kurz M.E., Lees D.C., Kurz M.A. 2007. A review of *Micropterix* Hübner, 1825 from northern and central Europe (Micropterigidae). – Nota lepid. **30**(2): 235–298.